

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
Кафедра інформаційних систем управління

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
(Кишинів, Республіка Молдова)

АСОЦІАЦІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

X Міжнародної науково-практичної конференції

«ІНФОРМАЦІЯ ТА СОЦІУМ»

(06 червня 2025 р.)

Вінниця
2025

*Рекомендовано до друку
вченою радою факультету інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 4 від 24.11.2025)*

Голова редакційної колегії:

Анісімова О. М. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса.

Члени редколегії:

Марковець О. В. – канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»;

Negru Ion – Honorary Professor of Vasyl' Stus Donetsk National University, PhD, Associate Professor, Academy of Economic Studies of Moldova;

Біловус Л. І. – д-р іст. наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету;

Лукаш Г. П. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса;

Прігунов О. В. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса;

Яворська Т. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса (відповідальний секретар).

I-74 Інформація та соціум: збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 06 червня 2025 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 133 с.

Збірник репрезентує доповіді X Міжнародної науково-практичної конференції «Інформація та соціум», які присвячені осмисленню теоретичних і практичних принципів соціальних комунікацій, архівної та бібліотечної справи та зберігання документної інформації в умовах сучасних викликів війни, сучасні підходи до застосування інформаційних технологій у період воєнних дій. Тези доповідей зорієнтовано на узагальнення, систематизацію теоретичних положень, а також на впровадження їх у документаційну практику, на використання інноваційних концепцій.

Збірник становитиме інтерес для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, задіяних в інформаційній та документаційній сфері.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

УДК 001.102:316.3(082)

Навіть питання культурної свободи, що лежать в основі об'єктивізму, у комп'ютерній грі отримують сумнівний відгук, бо будь-яка культурна діяльність має все одно піддаватися цензуруванню.

Висновки. На основі проведеного аналізу як комп'ютерного твору Bioshock, так і книги «Атлант розправив плечі», можна зробити висновок, що такий спосіб моделювання громадянського суспільства, який відображений у комп'ютерній грі, може бути досить ефективним. На відміну від джерела натхнення, у Bioshock показується, що ідеалізація у моделюванні громадянського суспільства не може втілитися у реальність через специфічну сутність людини, як істоти егоїстичної, що лише частково може поступитися власними інтересами заради суспільного блага.

Список використаних джерел

1. Платон. Держава / пер. з давньогр. Д. Коваль. Київ: Основи, 2000. 355 с.
2. Айн Ренд. Атлант розправив плечі. Частина 1. Несуперечність / пер. з англ. А. Перверзев. Київ: Наш формат, 2016. 432 с.
3. Айн Ренд. Атлант розправив плечі. Частина 2. Або – або / пер. з англ. С. Андрухович. Київ: Наш Формат, 2015. 472 с.
4. Айн Ренд. Атлант розправив плечі. Частина 3. А є А / пер. з англ. С. Андрухович. Київ: Наш Формат, 2015. 624 с.
5. Bioshock. Developer: 2K Boston. Publisher: 2K. 2007.

УДК: 378:004

*В'ячеслав Кудлай, канд. наук із соц. ком., доцент
Маріупольський державний університет, м. Київ*

УНІВЕРСИТЕТ ЯК ДРАЙВЕР РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ГРОМАД У ПЕРІОД ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Висвітлюється роль університету як громадсько-орієнтованого центру, що забезпечує розвиток цифрових компетентностей у громадах, розпорошених внаслідок воєнних дій. На прикладі діяльності Маріупольського державного університету проаналізовано освітні ініціативи, цифрові хаби та партнерські проекти, спрямовані на підвищення інформаційної грамотності внутрішньо переміщених осіб. Визначено практики дистанційного навчання, кібергігієни та використання національних платформ цифрової освіти, що сприяють соціально-економічній інтеграції та стійкості громад у воєнний час.

Ключові слова: цифрові компетентності, університет, громада, війна, інформаційна грамотність, Civic University.

Повномасштабна агресія РФ проти України актуалізувала проблему цифрової нерівності: мільйони українців втратили доступ до освітньої та інформаційної інфраструктури. У таких умовах університети, що зберегли потенціал і мають розгалужені мережеві можливості, стають ключовими вузлами консолідації та підтримки розпорошених громад. Доступ до цифрових сервісів, уміння критично оцінювати інформацію, працювати з е-документами та захищати власні дані – усе це визначає успішність громад у воєнний та післявоєнний періоди.

Цифрові компетентності визначають здатність особи критично працювати з інформацією, використовувати ІТ-інструменти та захищати себе в кіберпросторі. Для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) вони є запорукою доступу до освіти, ринку праці та державних електронних сервісів. Модель Civic University передбачає, що ЗВО бере на себе соціальну місію, розширюючи традиційні освітні функції і реагуючи на виклики війни. Модель Civic University є інтеграцією чотирьох складників: університету, громади, бізнесу та держави [1]. Головна ідея полягає в тому, що університет не лише надає освітні послуги, а й створює локальну політику, соціальний капітал і цифрову інфраструктуру громади. Для МДУ така парадигма набуває особливої ваги, адже переміщений ЗВО став центром об'єднання розпорошених маріупольців та осередком інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нові суспільні реалії.

Маріупольський державний університет (МДУ), евакуйований до Києва у 2022 р., розгорнув низку ініціатив: цифрові хаби і точки доступу, курси базової та просунутої ІКТ-грамотності, онлайн-вебінари з кібергігієни та медіаграмотності, налагоджено співпрацю з публічними бібліотеками щодо спільної реалізації програм цифрового навчання.

Окупація Маріуполя та вимушене переміщення МДУ спричинили розсіяння академічної спільноти й втрату матеріально-технічної бази. Разом із тим загострилися системні проблеми: цифрової нерівності, кадрового дефіциту, кіберризиків. За результатами проведеного МДУ опитування серед маріупольців у 2024 р. визначено, що чверть внутрішньо переміщених осіб мають доступ до мережі виключно зі смартфона, 18 % не вміють створювати е-документи, а майже 40 % громадян третього віку не користуються державними е-сервісами. Чверть фахівців інформаційної сфери зі сходу України мобілізовані або змінили професію, викладачі зіштовхнулися з високим рівнем вигорання. Паралельно з ракетними ударами зростають кібератаки на критичну інфраструктуру й сервіси органів влади, що вимагає системної кібергігієни на всіх рівнях.

Саме в цих умовах університет окреслив своє нове стратегічне завдання – створити стійку екосистему цифрової освіти для найбільш уразливих верств населення, поєднавши освітні, наукові та громадські функції.

У партнерстві з ЄС було розгорнуто модульну платформу EduSpace [2]. На базі платформи вже реалізовано 7 курсів – від основ кібербезпеки до data-storytelling у гібридному онлайн-офлайн режимі. Кожен слухач після успішного проходження отримує сертифікат, що може бути використаний під час працевлаштування.

На базі наукової бібліотеки МДУ створено хаб із потужним англomовним фондом, фондами видань із публічних студій та дипломатії, розгорнуто засоби цифровізації видань та наявні робочі місця для опанування цифрових компетентностей. За час роботи хаб відвідали понад 1 400 користувачів. У співпраці з бібліотекою вдалося відновити Window on America Mariupol Center [3], де проходять щотижневі Speaking Club у формі мікро-хакатонів з англійської мови: учасники створюють інтерактивні мапи, таймлайни, освоюють Canva, тренуючи одночасно мовні й ІТ-навички.

У 2025 р. проведено низку заходів спільно з ДонОДА для працівників адміністрацій громад, зокрема: е-документообіг в умовах вимушеного переміщення, онлайн-краудфандинг на потреби громади, вивчення поступового досвіду громад різних країн ЄС.

Університет у воєнний час перестає бути лише освітньою установою – він трансформується на стратегічний центр цифрової стійкості громади. Інвестиції у цифрові компетентності є найшвидшим мультиплікатором для економічного відновлення й соціальної згуртованості після перемоги.

Маріупольський університет працює за парадигмою Civic University і стає драйвером розвитку цифрових компетентностей під час війни, виконуючи функції освітнього, технологічного та соціального хабу. Досвід МДУ доводить: навіть із мінімальними ресурсами, але з правильною стратегією та партнерствами, можна подолати цифровий розрив і надати людям інструменти для самодопомоги та розвитку. Подальші дослідження спрямовуються на оцінку довготривалого впливу таких ініціатив на соціально-економічну сталість громад та розроблення моделей їх масштабування.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку Маріупольського державного університету на 2021–2025 рр. URL: <https://mu.edu.ua/strategy> (дата звернення: 30.05.2025).
2. EduSpace: відкритий освітній простір для студентів і громади Маріуполя. URL: <https://eduspace.mu.edu.ua> (дата звернення: 30.05.2025).
3. Window on America Mariupol. *Офіційна сторінка у мережі Facebook*. URL: <https://facebook.com/ac.mariupol> (дата звернення: 30.05.2025).

